

Дело C-630/21

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда**

Дата на постъпване в Съда:

13 октомври 2021 г.

Запитваща юрисдикция:

Oberlandesgericht Stuttgart (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

12 октомври 2021 г.

Ищец и въззивник:

О. К.

Ответник:

Mercedes-Benz Bank AG

Предмет на главното производство

Директива 2008/48 — Договор за потребителски кредит — Право на отказ — Срок за отказ — Край — Цялостно изпълнение на договора — Права на потребителя — Право да се иска връщане на ползите

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси

- а) Трябва ли член 14 от Директива 2008/48 да се тълкува в смисъл, че когато договорът за кредит е изцяло изпълнен от двете страни, потребителят вече няма право на отказ?
- б) При отрицателен отговор на въпрос а):

Трябва ли да се приеме, че член 14 от Директива 2008/48 не допуска правна уредба на държава членка, вследствие от която правото на отказ на потребителя не може вече да се упражнява, когато договорът за кредит е изцяло изпълнен от двете страни?

- в) В случай на отрицателен отговор на въпрос а) и утвърдителен отговор на въпрос б):

Трябва ли да се приеме, че член 14, параграф 3 от Директива 2008/48 не допуска правна уредба на държава членка, съгласно която след надлежно упражняване на правото на отказ по член 14, параграф 1 от Директива 2008/48 потребителят има право да иска от кредитора връщане на ползите, които последният е извлякъл от плащанията, направени от потребителя до момента на отказа?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета: конкретно членове 14 и 22

Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 година относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги и за изменение на Директива 90/619/ЕИО на Съвета и на Директиви 97/7/ЕО и 98/27/ЕО: конкретно член 6

Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета: конкретно членове 9 и 10

Директива на Съвета от 20 декември 1985 година относно защита на потребителите във връзка с договорите, сключени извън търговския обект

Цитирани разпоредби от националното право

Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“), в редакцията му, обнародвана на 2 януари 2002 г. (BGBl. I, стр. 42, 2909; 2003 I, стр. 738), последно изменен с член 1 от Закона от 10 август 2021 г. (BGBl. I, стр. 3515): конкретно членове 242, 346, 357, 492 и 495

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Въвеждащ закон към Гражданския кодекс), в редакцията му, обнародвана на 21 септември 1994 г.

(BGBl. I, стр. 2494; 1997 I, стр. 1061), последно изменен с член 2 от Закона от 10 август 2021 г. (BGBl. I, стр. 3515): конкретно член 247, параграфи 3 и 6

Кратко представяне на фактическата обстановка и на производството

- 1 С договор от 16 юни 2012 г. Mercedes-Benz Bank AG отпуска на О. К. в качеството му на потребител заем за финансиране на покупката на автомобил. В документите по договора не е посочен приложимият към момента на сключването на договора процент на лихвата за забава.
- 2 О. К. надлежно изплаща заема. Затова през май 2015 г. Mercedes-Benz Bank AG освобождава съответните обезпечения. С това договорът за кредит е изцяло изпълнен.
- 3 С писмо от 25 септември 2018 г. О. К. заявява, че се отказва от договора за кредит.
- 4 Mercedes-Benz Bank AG оставя писмото без внимание. Тогава О. К. предявява иск пред Landgericht Stuttgart (Областен съд Щутгарт). Той иска да му се върнат платените суми. Освен това иска Mercedes-Benz Bank AG да върне ползите, които е извлякло от тези суми, като заплати лихва в размер на пет процентни пункта над съответния основен лихвен процент.
- 5 Landgericht Stuttgart (Областен съд Щутгарт) отхвърля иска. Той посочва, че договорът за кредит е бил изпълнен изцяло и оттогава са изтекли над три години. В съответствие с принципа на добросъвестност (член 242 от BGB) О. К. вече не може да се позовава на правото на отказ.
- 6 О. К. подава въззивна жалба до запитващата юрисдикция против решението на Landgericht Stuttgart (Областен съд Щутгарт).

Основни доводи на страните в главното производство

- 7 О. К. смята, че срокът за отказ не е изтекъл, тъй като изобщо не е започвал да тече. Всъщност той не получил цялата информация, която задължително трябва да му се предостави съгласно правото на Съюза (член 14, параграф 1, буква б) във връзка с член 10, параграф 2 от Директива 2008/48) и съгласно съответните национални разпоредби.

Кратко представяне на мотивите за запитването

По въпрос а)

- 8 Директива 2008/48 не урежда изрично въпроса дали правото на отказ по член 14 от Директивата се погасява, а ако се погасява — кога.

- 9 Според запитващата юрисдикция има много аргументи в подкрепа на тезата, че когато договорът за кредит е изцяло изпълнен от двете страни, вече не е налице право на отказ:
- съображение 34 от Директива 2008/48 (вж. заключение на генералния адвокат Hogan по съединени дела Volkswagen Bank и др. (C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:629, т. 107),
 - целта на задължението за предоставяне на информация по член 10 от Директива 2008/48 (вж. заключение на генералния адвокат Hogan по съединени дела Volkswagen Bank и др. (C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:629, т. 108),
 - практиката на Съда по Директива 85/577 (решение от 10 април 2008 г., Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, т. 41 и сл.),
 - член 6, параграф 2, буква в) от Директива 2002/65 (вж. решение на Съда от 11 септември 2019 г., Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, т. 39),
 - упражняването на правото на отказ по член 14, параграф 1 от Директива 2008/48 не е ограничено във времето (решение на Съда от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, т. 117). Доколкото може да се прецени обаче, съвсем неограничено право би било безпрецедентно в правните системи на държавите членки,
 - съвсем неограниченото право вероятно би било и непропорционално спрямо целта да се осигури високо равнище на защита на потребителите (вж. в този смисъл решение на Съда от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 72).
- 10 Аргумент против отпадането на правото на отказ след цялостното изпълнение на договора би могло да е обстоятелството, че неограниченото във времето право на отказ има възпиращо и санкционно действие (решение на Съда от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, т. 124 и сл.).
- 11 Според запитващата юрисдикция обаче това съображение има по-малка тежест по следните причини:
- санкционният и възпиращ характер на правото на отказ не е изрично подчертан в Директива 2008/48 (вж. съображение 34 от Директивата, в което посочената цел е сближаването на процедурите за упражняване на правото на отказ в сходни области),
 - Директива 2011/83, в която законодателят на Съюза предвижда, че правото на отказ се прекратява след определено време (член 9,

параграф 2), и то дори ако не е била предоставена информация за правото на отказ (член 10),

- след цялостното изпълнение на договора вече няма смислен начин да се поправи пропускът за предоставяне на информацията относно правата и задълженията по договора,
- съгласно началата на правовата държава — които действат и в правото на Съюза — наказанието предполага задълженото лице да е можело да съобрази поведението си със закона. В много отношения обаче разпоредбите на член 10, параграф 2 от Директива 2008/48 са неточно и многозначно формулирани. В редица случаи тълкуването, което им дават германският законодател и Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия), не е получавало потвърждение след проверка от страна на Съда (вж. решения на Съда от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, и от 26 март 2020 г., Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, т. 49).

По въпрос б)

- 12 Когато е изминало известно време от сключването на договора за кредит и той е изцяло изпълнен, съгласно националното право позоваването от потребителя на правото на отказ по член 14, параграф 1 от Директива 2008/48 може в конкретния случай да е в противоречие с изискването за добросъвестност (практика на висшите национални съдилища). Всъщност съгласно член 242 от BGB длъжникът трябва да изпълни задължението си така, както изисква добросъвестността с оглед на обичаите в практиката.
- 13 Въпросът е дали член 14, параграф 1 от Директива 2008/48 не е пречка за това тълкуване на националното право.
- 14 Според запитващата юрисдикция аргумент против тази теза са съображенията, изложени в точки 9 и 11 по-горе, и по-конкретно:
 - практиката на Съда по Директива 85/577 (решение от 10 април 2008 г., Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, т. 41 и сл.) и
 - Директива 2011/83, в която законодателят на Съюза предвижда, че правото на отказ се прекратява след определено време (член 9, параграф 2), и то дори ако не е била предоставена информация за правото на отказ (член 10).

По въпрос в)

- 15 Нито в член 14, параграф 3, нито на друго място в Директива 2008/48 е уреден въпросът какви права има потребителят след надлежен отказ от договора.

- 16 Съгласно националното право при определени условия след надлежен отказ потребителят има не само право да иска връщане на платеното (лихвени и погасителни плащания), но и право да иска връщане на ползите, които кредиторът е извлякъл от тези плащания; ако кредиторът е банка, има презумпция, че той е извлякъл такива ползи и че те са в размер на лихвата за забава, на която би имал право (практика на висшите национални съдилища). В настоящия случай това са пет процентни пункта над съответния основен лихвен процент.
- 17 В практиката на Съда е прието, че по отношение на договорите, които попадат в приложното поле на Директива 2008/48, държавите членки не могат да въвеждат непредвидени в тази директива задължения за страните по договора, когато тя съдържа хармонизирани разпоредби в областта, визирана с тези задължения (решение от 9 септември 2021 г., Volkswagen Bank и др., C-33/20, C-155/20 и C-187/20, EU:C:2021:736, т. 107 и 108).
- 18 Член 14, параграф 3 от Директива 2008/48 съдържа разпоредби относно правните последици от надлежен отказ. Уредени са обаче само правата на кредитора.
- 19 Затова въпросът е дали Директива 2008/48 съдържа хармонизирани разпоредби за цялата област на правните последици от надлежен отказ, което би означавало, че държавите членки не могат да оставят в сила или да въвеждат в националното право разпоредби, които се отклоняват от разпоредбите на Директивата (член 22, параграф 1 от Директива 2008/48), или пък тази директива съдържа хармонизирани разпоредби само в областта на правата на кредитора. Аргумент против последното е целта за създаване на реален вътрешен пазар (вж. съображения 7 и 9 от Директива 2008/48).
- 20 В случай че все пак Директива 2008/48 съдържа хармонизирани разпоредби само в областта на правата на кредитора, би могло да е мислимо държавите членки да въвеждат непредвидени в член 14, параграф 3 от Директивата права за потребителя като част от санкциите в съответствие с член 23 от тази директива. Всъщност, когато потребителят се отказва от договора за кредит повече от 14 дни след сключването му, в общия случай това вероятно ще се дължи на неизпълнение на някое от задълженията за предоставяне на информация.
- 21 Съгласно член 23, второ изречение от Директива 2008/48 обаче санкциите трябва да са пропорционални. Ако договорът за кредит е вече изцяло изпълнен, по принцип това изглежда изключено (вж. т. 9 по-горе). Всъщност, ако на потребителя се признае описаното в точка 16 по-горе право да иска връщане на ползите, отказът от договора за кредит след цялостното му изпълнение би имал за потребителя същите последици, както ако с всяко от направените плащания той беше извършил инвестиция,

носеща доход от пет процентни пункта над съответния основен лихвен процент, а той би могъл да изчаква произволно дълго време, преди да се откаже от договора.

- 22 Съображение 35 от Директива 2008/48, съгласно което Директивата не засяга начините, по които държавите членки уреждат въпросите за връщане на стоките или други свързани въпроси, не би могло да е релевантно в настоящия случай, тъй като уредбата на иска за връщане на ползите е пряко свързана с отказа от договора за кредит.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ